

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Йорданка Христова Йовкова, УНСС – София, научно направление 3.8. „Икономика“ върху научните трудове за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност професор по професионално направление 3.8. Икономика (бизнес маркетинг и бизнес мениджмънт), обявен в ДВ бр. 41/18.05.2021 г., с кандидат доц. д-р Иван Йочев Боевски

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

Доц.д-р Иван Боевски е единствен кандидат в конкурса за заемане на академичната длъжност професор по професионално направление 3.8.Икономика (бизнес маркетинг и бизнесмениджмънт).

От представената от кандидата справка е видно, че той в качествата си на преподавател и изследовател изпълнява напълно както минималните национални изисквания, така и изискванията на Нов български университет за заемане на съответната академична длъжност. По всички групи показатели, с изключение на първите две, които са фиксираны, доц. д-р Боевски набира над два пъти повече от минимално изискуемите точки.

Доц. Боевски е завършил немска езикова гимназия в гр. Ловеч. Висшето си образование получава във ВИИ „Карл Маркс“. През 1993 г. получава научната степен „доктор“, а през 2003 г. му е присъдено научното звание „доцент“. Преподавател в НБУ е от 2011 г. Преди работата си като преподавател и изследовател доц. Боевски е работил в частни бизнес организации в сферата на бизнес маркетинга и бизнес мениджмънта, при което натрупва значителен практически опит. Комуницира активно и участва в редица академични дейности с чуждестранни университети. Специализирал е в Австрия и Германия. Доц. Боевски изнася лекции и участва в научни журита за защита на докторски и магистърски тези в Германия и Финландия. Член е на управителния съвет на Institut für Genossenschaftswesen an der Humboldt Universität zu Berlin, Berlin, Deutschland и извънреден член на Работната Общност на Научно-изследователските кооперативни институти (Arbeitsgemeinschaft Genossenschaftswissenschaftlicher Institute (AGI), Deutschland).

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

За участието си в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ доц. д-р Боевски е представил общо 27 научни публикации, от които: Монографичен труд; Статии, публикувани в научни издания, реферираны и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 2 броя.; Статии и доклади в нереферираны издания с научно рецензиране или редактирани колективни томове – 16 броя; Студии в нереферираны издания с научно рецензиране – 2 броя; Глави от колективни монографии – 6 броя.

От представените публикации е видно, че научните интереси на кандидата имат широк обхват и интердисциплинарен характер и могат да бъдат класифицирани (в известен смисъл условно именно поради интердисциплинарния си характер) в няколко направления: 1) приложение на маркетинг-мениджмънта в специфична област на теорията и бизнес практиката, каквато е сферата на кооперативното дело; 2) стратегически и международен маркетинг и мениджмънт; 3) специфични проблеми на мениджмънта и маркетинга на недвижимата собственост; 4) предприемачество – икономически и поведенчески проблеми и подходи.

1.Оценка на монографичния труд

В представения монографичен труд „Кооперативното дело в България. Специфичен организационен дизайн, маркетинг-мениджмънт, гавърнанс структура и иновации“са обобщени дългогодишни научни изследвания и анализи на автора, получили публичност в отделни

публикации по частни въпроси на проблематиката, третирана в монографията, направени след придобиването на научното звание „доцент“.

Монографията представлява авторско изследване с оригинален характер. Тази оценка се основава на факта, че от една страна в българската икономическа литература липсва цялостно изследване с подобна тематика, а от друга – от развиващите се в нашето съвремие процеси на глобализация, дигитализация, „озеленяване“ на икономиката и други с близък до тях характер, които пораждат специфични трансформационни проблеми пред науката и бизнеса. Една част от тези проблеми могат да намерят своето успешно решение, ако за целта се използват съвременни научнообосновани ревитализирани и иновативни кооперативни форми и структури и подходи на кооперативния маркетинг и мениджмън.

Монографичният труд е структуриран в две части, която има теоретичен характер авторът, въз основа на проучване на многобройни български и чуждестранни литературни източници, участието си в редица изследователски проекти и собствения си практически опит, разработва теоретичната база на своето изследване като ясно очертава основните фокуси (елементи), характеризиращи кооперативното дело като специфичен социалноикономически феномен – коопeração, кооперативно многообразие, кооперативна култура и кооперативен гавърнанс и кооперативна гавърнанс структура. Още тук като достойнство на монографичния труд може да се отбележи, че при разработването му кандидатът използва съвременен научен стил и език, а в определени случаи и въвежда съвременна терминология, възприемането на която в областта на кооперативното дело у нас би допринесло за по-ползотворно осъществяването на съвместни изследвания в тази област с чуждестранни учени, университети и изследователски центрове. При характеристиката на коопeração се акцентира върху нейната двойствена природа и произтичащите от това особености на маркетинг-мениджмънта на кооперативното предприятие (членска общност, отношения с и между членовете, кооперативна група и др.). Извеждането на авторови дефиниции за основните елементи и някои от съставните им субелементи е един от положителните ефекти, постигнати с разработването на тази проблематика. При кооперативното многообразие е направена всеобхватна класификация на видовете и типовете коопerationи при обосновани и ясни критерии. Това също е силен момент на монографичния труд. Всеобхватен и всестранен е и теоретичният анализ на кооперативната култура. Проследява се възникването и развитието на кооперативните ценности и принципи и тяхното значение за жизнеспособността на съществуването на коопeraçãoта. Голямо внимание в монографията е отделено на кооперативната гавърнанс структура, което е в съответствие с изследваната проблематика и темата на конкурса. Ясно и точно са формулирани основния изследователски въпрос, целите, задачите и хипотезите на изследването. Въз основа на общата теория на гавърнанс структурата задълбочено са изяснени същността и особеностите им в кооперативното дело, видовете кооперативни гавърнанс структури (вътрешна и външна) и изменението им във времето в посока на увеличаване на мониторинга и контрола. Важен положителен момент е отношението на автора към проблема за ефективността на вътрешната кооперативна гавърнанс структура и авторовото предложение за индикатори за ефективността ѝ. Положителна оценка заслужава и обосноваването на връзката между вътрешната кооперативна гавърнанс структура и кооперативната култура. Външната гавърнанс структура също е обект на задълбочено изследване като са изведени особеностите на двузвенната и тризвенна структура.

Изложението като цяло е и много добре илюстрирано. Това се наблюдава и в частта, отнасяща се до кооперативната гавърнанс структура. Включени са множество авторови фигури, които дават възможност да се добие ясна представа за съответния вид структура и да се направят сравнения между отделните структури. Това има значение за обогатяване на знанието за кооперативната гавърнанс структура, но и за увеличаване на опциите за избор на подходяща такава в кооперативната бизнес практика.

Втората част на монографията е с практико-приложен характер и е посветена на изследване на развитието на кооперативното дело в България. Това е осъществено на базата на възприетата от

автора в теоретичната част на монографията негова характеристика и идентификация чрез четирите взаимосвързани елементи. Формулирани са три периода на изследване на кооперативното дело – предсоциалистически, социалистически и постсоциалистически. Анализът на елементите на кооперативното дело през всеки от тези периоди се предшества от анализ на предкооперативните форми на обединяване на хората (племенен съюз, задруга, жетварски чети и други). Успешно са характеризирани техните гавърнанс структури като се стига до извода, че те, логично, имат неформален характер, но в края на периода някои се формализират чрез приемането на първите устави. Изследването на характера и функционирането на кооперативното дело във всеки от трите периода оценявам като правилен, логичен и ползотворен подход, тъй като различните социалноикономически и политически системи през тези три периода пораждат естествено различия в структурирането и функционирането на кооперациите, в насърчаването или ограничаването на кооперативното многообразие, в различния характер и сила на въздействие на кооперативната култура и различия в изграждането и функционирането на кооперативните гавърнанс структури. В труда се разкриват последователно и убедително тези различия, прави се сравнителен анализ и обосновани изводи и обобщения. Изведени са основни характеристики на кооперативното дело през предсоциалистический период : а) кооперацията се характеризира с двойствена природа и кооперативното предприятие има за цел подпомагане на стопанствата и домакинствата на членовете ; б) нараства кооперативното разнообразие, което води до необходимост от въвеждането на професионален мениджмънт, прилагащ инструментариум, който се откриват характеристики на съвременния маркетинг-мениджмънт; в) кооперативната група е с хомогенен характер; г) расте кооперативното многообразие; е) успешно се развива кооперативната култура; ж) развива се и се усъвършенства кооперативната гавърнанс структура, включваща и професионална експертиза. Изложението е онагледено с подходящи авторови фигури (от фиг. 15 до фиг. 24). Те показват елементите на различните вътрешни и външни гавърнанс структури, както и правите и обратни връзки тях. Изследването на този период дава основание авторът да оцени, че това е период на хармонично и успешно развитие на кооперативното дело в България.

Социалистическият период (1945 - 1989) авторът характеризира като период на преструктуриране на кооперативното дело в съответствие с философията и концепциите на социалистическата система. Изведени са следните направления на трансформацията – промяна във функциите на кооперацията; обединяване на различни видове кооперации, намаляване на кооперативното разнообразие; неглижиране на двойствената природа на кооперацията; пряко и косвено одържавяване на кооперативни структури и кооперативно имущество. Идентифицирана е връзката между тези промени и ограничаването на вътрешно кооперативната демокрация, между тях и постепенното налагане на авторитарен стил на управление и принуда към концентрация на кооперациите. Тези промени се отразяват и налагат и чрез промени в законовата уредба и въвеждането на задължителни примерни устави за кооперациите. Направен е обстоен анализ на важни за кооперативното дело закони и е очертано значението на юридическия аспект на тези трансформации като централно място е отделено на Закона за кооперациите – приемането му, промените в него и резултатите от прилагането му. Възможността в кооперацията да участват и юридически лица, съществувала през предсоциалистическия период, е премахната. Трябва да се подчертава обаче, че наред с това авторът отчита и някои положителни моменти в юридическата рамка през този период (например данъчните облекчения за кооперациите и др.п.) , което показва обективният подход на оценка от негова страна. Формулирани са негативните последици от трансформацията на кооперативното дело през този период: подпомагането на домакинствата и предприятията на членовете не се посочва в Закона като основна цел на кооперацията; ликвидира се кооперативното многообразие; променя се характера на кооперативната култура като изконните кооперативни ценности и принципи се допълват с ценности и принципи на социалистическия тип взаимоотношения с и между членовете на кооперацията; кооперативната гавърнанс структура се изгражда на принципа „отгоре надолу“, противоположно на предсоциалистическата; при формирането и изграждането на кооперативната гавърнанс структура е налице партийна и държавна намеса; възможността на отделния член да участва във вземането на решения се ограничава и др.п.

Анализът на постсоциалистическият период следва структурата на анализа на предходните периоди, което дава възможност за последващ сравнителен анализ. Анализират се промените в юридическата рамка, отразени в приемането и неколократната промяна на Закона за кооперациите и другите, свързани с кооперативното дела закони, при което са направени обосновани изводи – в правен аспект кооперацията се завръща към истинската си същност, регламентира се държавната подкрепа и ролята на кооперативните съюзи, постига се известна степен на хармонизиране с Европейското законодателство. Разкрити са трудности и недостатъци на законодателството, между които с особено значение са опитите да се комбинират западно-европейски и северно-американски законови постановки, силното политизиране на проблема, дългата продължителност на разработване и приемане на съответните закони. По-съществен от гледна точка на изпълнение на изследователските задачи и проверка на издигнатите хипотези е същинският анализ на елементите на кооперативното дело през този период. Направени са следните обобщени изводи: кооперацията юридически е дефинирана в смисъла на нейната истинска същност, но на практика при значителен брой кооперации се забелязват отклонения от това; двойствената природа на кооперацията е разрушена и реално тя не реализира истинската си същност; кооперативната група е хетерогенна, със слаби или липсващи връзки между членовете. Постижение на автора е сравнителният анализ между 15 характеристики на кооперативната група в трите изследвани периода (табл.11). Авторът идентифицира опит за възстановяване на кооперативното многообразие, който в известен смисъл оценява като успешен в сравнение с предходния период. Той се изразява в преструктуриране на съществуващите кооперации и възникването на т. нар. кооперации от ново поколение, по-голямата част от които се придръжат към принципите на функциониране на същинската кооперация. Кооперативната култура е подложена на противоречици си въздействия – кооперативни ценности и принципи, хармонизирани с тези на МКА се преплитат с ценностите на възникващите консумативно общество и стремежът към бързо заботяване. Кооперативната гавърнанс структура е подробно анализирана в различните видове кооперации. Разкрити са иновативни подходи в изграждането й в кредитните, земеделските, потребителните кооперации и в кооперациите от ново поколение като се посочва, че има случаи на прилагане и на двата вида вътрешна гавърнанс структура. Положителен ефект в случая е сравнителният анализ на характеристиките на вътрешната гавърнанс структура, нагледно представен в табл.12, в трите анализирани периода. Външната кооперативна гавърнанс структура е разгледана и анализирана в нейното относително многообразие, посочени са различни варианти на тази структура, вкл. и иновативни такива. Като цяло кооперативната гавърнанс структура е определена като противоречива, смесена и съдържаща предпоставки за неефективен мениджмънт.

Обстойното и задълбочено изследване е дало възможност на автора да направи съществени в теоретичен и практически аспект изводи и да формулира обосновани, целесъобразни, целенасочени и реализирами (при наличието на определени условия) предложения за промени и развитие на кооперативното дело в България в съответствие с променящата се обкръжаваща среда, но и при придръжане към същинските ценности, принципи, култура, начин на функциониране и управление на различните кооперативни структури.

В монографичния труд могат да се очертаят редица приноси с научен и научно-приложен характер. В обобщен вид по-важните от тях, по мое мнение, са следните:

- Обогатяване на теорията и методологията на анализ и изследване на българското кооперативно дело като специфичен феномен, реализиран чрез създаването и функционирането на специфични структурни единици (кооперации), изискващи специфичен мениджмънт и маркетинг;
- Разработване на оригинална схема (модел) за изследване на кооперативното дело в неговата динамика. Апробиране на предложения модел за анализ и оценка на състоянието и развитието на кооперативното дело в България в рамките на три периода – предсоциалистически, социалистически и постсоциалистически;
- Дадени са авторови дефиниции на редица важни основни понятия и категории, вкл. на термина „moderno кооперативно дело“;

- Доказан е приноса на кооперативната практика и на кооперативния мениджмънт и маркетинг в развитието на съвременните маркетингови инструменти. В голяма детайлност това е показано при осъществения сравнителен анализ на CRM и програмите за лоялност на кооперациите като пример за първообраз на модерните маркетингови подходи и средства. Направен е и аналогичен анализ на кооперативните мрежови структури и кооперативните стратегически алианси, които кореспондират със съвременните и в определен смисъл ги предхождат;
- Обоснована е необходимостта от специфична гавърнанс структура на кооперациите и подробно е анализирана кооперативната гавърнанс структура и нейното изменение през анализираните периоди, посочени са специфики на тази структура при различни варианти на вътрешната и на външната структура;
- Приложен е оригинален подход на изследване на кооперативното дело чрез самостоятелен анализ на ролята, значението и проявленето на отделните негови атрибути – кооперация, кооперативно многообразие, кооперативна култура, кооперативна гавърнанс структура;
- В контекста на кооперативното многообразие е предложена всеобхватна типологизация и класификация на кооперациите по обосновано формулирани критерии;
- Направени са обосновани, целесъобразни и реализирани предложения за бъдещо развитие на кооперативното дело в България в посока на повишаване на неговата жизнеспособност.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации

Приемам посочените от автора приноси в изследването на други области като съсредоточавам вниманието си, съобразно собствената си научна специалност, върху публикациите, в които доц. Боевски разработва проблеми на мениджмънта и маркетинга на недвижимата собственост (Real Estate Management). Това са публикациите под №11 и №12, група Г, пок. 7. Научните изследвания в областта на икономиката и управлението на недвижимата собственост са относително ново изследователско поле у нас. Публикациите на доц. Боевски в тази област показват, че неговият изследователски интерес е широкообхватен и ориентиран към нова, неизследвана проблематика. В посочените публикации, се идентифицират важни моменти с приносен характер, именно:

- Изясняване на съществени за мениджмънта и маркетинга на недвижимата собственост понятия като фасилити мениджмънт, жизнен цикъл на недвижим имот, Property-Companies и Non-Property-Companies, аутсорсинг, ядрова компетентност и др.;
- Обосновка на значението на стратегически маркетингово-менеджърски подход при проектирането и планирането на изграждането на имотите чрез отчитане на измененията, които настъпват през всички следващи фази на жизнения му цикъл (напр. изменение на разходите, промяна на собствениците или наемателите, вероятност за промяна в предназначението на имота и др.);
- Изследване и изводи относно това за кои компании е подходящ фасилити мениджмънта и до каква степен да се използва аутсорсинг;
- Анализ на рисковете и факторите на успех при прилагане на фасилити мениджмънт.

Заслужава висока оценка факта, че значителна част от научните изследвания и публикации на доц. Боевски са в чуждестранни издания. Това показва, че той има своята разпознаваемост както сред българската, така и сред чуждестранната академична и научна общност.

3. Цитиране от други автори

Доц.д-р Боевски има 12 цитирания в известни реферирани и индексирани бази данни с научна информация, които му дават повече точки от минимално изискуемите.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски проекти и приложение на получените резултати в практиката

Доц. Боевски заявява участие в 47 проекта, от които съобразно приложената справка за участие в конкурса са посочени 17 изследователски проекта. Това убедително потвърждава неговите качества на изявен и активен изследовател в областите на научните му интереси.

III. Учебна и преподавателска дейност

1. Аудиторна и извън-аудиторна заетост, работа в електронния обучителен модул "MOODLE – НБУ", осигуряване на студентски практики и стажове, работа със студенти и докторанти - Доц.

Боевски води лекционни курсове в НБУ. Броят на водените от него курсове е значителен. Те са с актуална тематика и се обновяват периодично. Доц. Боевски е бил научен ръководител на 29 успешно защитени бакалавърски и магистърски тези и рецензент на 62. Инициатор е на 2 магистърски програми и е участвал в актуализирането на 2 магистърски и една бакалавърска програми. В своята преподавателска работа той използва активно електронния обучителен модул „MOODLE – НБУ“, където има качени негови авторски материали за 20 лекционни курса. Осигурил практики на 5 студента. Освен представения успешно защитил докторант гл. ас. д-р Теодора Ризова, той е извел още други двама успешно защитили докторанти - гл. ас. д-р Ангел Станков и гл. ас. д-р Даниела нова Цвяткова, които успешно продължават своето кариерно развитие. Изложеното характеризира доц. Боевски като преподавател с богат преподавателски опит и широк интердисциплинарен профил, който непрекъснато усъвършенства и надгражда собствената си икономическа и управлена подготовка и формира актуални лекционни курсове.

2. Работа с Еразъм-студенти. Доц. Боевски води 3 броя курсове на английски език по програма ЕРАЗЪМ+, както и 1 курс INNOVATION MANAGEMENT на английски език в съвместна програма MANAGEMENT AND ECONOMICS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT между НБУ и Университета на Урбино "Карло Бо".

3. Оценки от анкетите на студентите. Доц. д-р Боевски е преподавател, който, имайки предвид резултатите от проведените сред обучаваните от него студенти анкети, привлича вниманието и удовлетвореността на студентите с качеството на своите лекции. Средната студентска удовлетвореност за последните 5 години е 4,54 (при максимална 5). **IV. Административна и обществена дейност**

1. Участие в колективни органи на управление на НБУ. Доц. Боевски участва редовно и активно в заседанията на Департаментен съвет на департамент „Икономика“, както и е бил член на Програмния съвет към същия департамент.

2. Обществена активност. От документите, представени от доц. Боевски е видно, че той е проявява висока обществена активност.

3. Привличане на студенти в програмата. През учебната 2019-2020 година доц. Боевски привлича 10 студента от ЕГ „Екзарх Йосиф I“ от гр. Ловеч в различни бакалавърски програми на НБУ (съгласно представената от него справка).

V. Лични впечатления от кандидата (ако има такива)

Познавам доц. Боевски от работата му като хоноруван преподавател в УНСС, в катедрата, на която бях ръководител и като декан на „Бизнес факултет“. Имам много добри впечатления от неговата преподавателска работа, при осъществяването на която той проявява добросъвестност,

инициативност и креативност. Изнасяните от него лекционни курсове пораждат интереса на студентите, тъй като съдържат актуални теоретични знания и удачни примери от практиката.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Запознаването ми с научните публикации на доц. Боевски и неговата преподавателска дейност ми дава основание да препоръчам в бъдеще да фокусира творческите си усилия в доразвитие и обогатяване на изследванията си в нови насоки, отнасящи се до дигитализацията и цифровизацията на обектите на неговите научни интереси. Също така, независимо че има представени много материали в системата MOODLE, да предвиди в програмата си и написването на самостоятелен учебник.

Заключение

Предложените за рецензиране публикации и дългогодишната преподавателска дейност на доц. д-р Иван Боевски дават основание те да бъдат оценени положително. Публикациите са по професионално направление 3.8. Икономика (бизнес маркетинг и бизнес мениджмънт) и съответстват на тематиката на обявения конкурс. Кандидатът има присъдена образователна и научна степен „доктор”, както и необходимия стаж като „доцент” в НБУ. Обемът на публикациите и учебната заетост отговарят на определените изисквания на ЗРАСРБ и НБУ. Кандидатът има качества на добросъвестен и целенасочен изследовател и опитен преподавател, съчетава успешно изследователската и учебно-преподавателската работа. Всичко това ми дава основание убедено да дам моята **положителна оценка** за доц. Боевски. Освен това си позволявам да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително, а на Академичния съвет при Нов Български Университет, София да избере доц. д-р Иван Боевски за „професор” в област на висше образование: **3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 „Икономика (бизнес маркетинг и бизнес мениджмънт)“**.

София, 31.08.2021 г.

Проф. д-р Йорданка Йовкова

Подпись: